

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคติดเชื้อและโรคติดต่อยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในปัจจุบันจากสถิติของแผนงานสาธารณสุข (2530: 6) พบว่าสาเหตุการป่วยของผู้ที่มารับบริการสาธารณสุข ในปี 2527 จากสถานบริการสาธารณสุขในส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข 3 อันดับแรก คือ โรคระบบหายใจ โรคระบบย่อยอาหาร และโรคติดเชื้อและปรสิต ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่าผู้ป่วยจำนวนมากได้รับการติดเชื้อโรคภายหลังที่เข้าพักรักษาในโรงพยาบาล ซึ่งไม่ได้อยู่ในระยะฟักตัวในตอนแรกรับเข้าไว้ในโรงพยาบาล จากข้อมูลของกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข ได้สำรวจการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล 7 แห่ง คือ โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ โรงพยาบาลพระพุทธชินราช โรงพยาบาลราชบุรี โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ และโรงพยาบาลอุดรธานี ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2528 - 31 ธันวาคม 2528 พบอัตราการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลเฉลี่ย 36 รายต่อผู้ป่วยจำนวน 1000 ราย อัตราการติดเชื้อโรคจะสูงในโรงพยาบาลใหญ่ หอผู้ป่วยศัลยกรรม และอายุรกรรมมีอัตราสูงสุด รองลงมาได้แก่หอผู้ป่วยเด็กแรกเกิด และหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม การติดเชื้อโรคที่พบมากที่สุดได้แก่การติดเชื้อโรคของระบบทางเดินปัสสาวะ ระบบทางเดินหายใจส่วนล่างและแผลผ่าตัด ตามลำดับ เชื้อโรคที่เป็นสาเหตุที่พบได้บ่อย คือ *Pseudomonas aeruginosa* *E.coli* *Enterobacter speices* และ *Klebsiella* ซึ่งบรรจง วรณียงและคณะ (2530: 10-12) ได้รายงานการติดเชื้อโรคของผู้ป่วยในโรงพยาบาลรามธิบดี ใน พ.ศ.2521-2529 ว่าพบการติดเชื้อโรคในระบบต่างๆ ตามลำดับดังนี้ ระบบทางเดินหายใจ การติดเชื้อโรคในแผลผ่าตัด การติดเชื้อโรคในเลือด และการติดเชื้อโรคในระบบทางเดินอาหาร และสอดคล้องกับ ฮาเลย์และคณะ (Heley, R., et.al 1981: 947-959) สำรวจการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 1975-1976 พบว่าเกิดการติดเชื้อโรคในระบบทางเดินปัสสาวะ แผลผ่าตัด โรคปอดบวม และการติดเชื้อโรคในเลือด ตามลำดับ นอกจากนี้กองระบาดวิทยาได้ทำการศึกษาอัตราการติดเชื้อโรคพบว่าโรงพยาบาลระดับ 400 เตียงมีการติดเชื้อโรคร้อยละ 2.7

และโรงพยาบาลระดับ 401 - 700 เตียง มีการติดเชื้อโรคร้อยละ 4.07 โรงพยาบาลระดับ 701-1000 เตียง มีการติดเชื้อโรคร้อยละ 15.17 และโรงพยาบาลระดับ 1000 เตียงขึ้นไป มีการติดเชื้อโรคร้อยละ 6.28 และพบว่าอัตราการตายโดยตรงจากการติดเชื้อโรคคิดเป็นร้อยละ 5.9 (วสันต์ วิทยุวิวัฒน์ และคณะ 2530: 1-4) ในขณะที่องค์การอนามัยโลกได้รายงานการศึกษาการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล 47 แห่งใน 14 ประเทศระหว่างปี 2526 พบว่ามีอัตราการติดเชื้อโรคโดยเฉลี่ยร้อยละ 8.7 (อ้างถึงใน สมหวัง ด้านชัชวิจิตร 2530: 44-45) ซึ่งให้เห็นว่าการติดเชื้อโรคของผู้ป่วยที่พักรักษาตัวในโรงพยาบาลกระทรวงสาธารณสุขมีอัตราสูงกว่าอัตราขององค์การอนามัยโลก จึงนับได้ว่าการติดเชื้อโรคเป็นปัญหาสาธารณสุขในโรงพยาบาลที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งมีผลกระทบต่อผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ครอบครัว และชุมชน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงและพัฒนา สุขภาพอนามัยของประชาชน ผลกระทบจากการติดเชื้อโรคภายหลังเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลของผู้ป่วยสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. ผลกระทบต่อผู้ป่วย คือทำให้อัตราการตายและคุณภาพสูงขึ้น สมหวัง ด้านชัชวิจิตร (2529: 3) รายงานว่าอัตราการตายจากการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล พบร้อยละ 3-7.5 แต่ละมีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลประมาณปีละ 1 ล้านคน จะมีผู้ป่วยติดเชื้อในโรงพยาบาลปีละ 1 แสนคน (ร้อยละ 10) และมีผู้ถึงแก่กรรมปีละ 3000-7500 คน ไฟเฟอร์ (Fifer, W. อ้างถึงใน Creighton 1982: 42) กล่าวว่า "ผู้ป่วยที่ได้รับการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลทั่วไปของประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวน 1.5 ล้านคนต่อปี จะมีจำนวนผู้เสียชีวิต 15,000 ราย และสูญเสียค่าใช้จ่าย 1 พันล้านดอลลาร์" สำหรับประเทศไทยการติดเชื้อโรคก็ก่อให้เกิดการสูญเสียด้านเศรษฐกิจเช่นกัน เพราะผู้ป่วยต้องพักรักษาตัวนานขึ้น เฉลี่ยการใช้บริการประมาณ 10 วัน ผู้ป่วยที่ได้รับการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลรวมกัน จะต้องอยู่ในโรงพยาบาลเฉลี่ยคนละ 29.48 วัน (คณะกรรมการควบคุมโรคติดเชื้อ 2520: 17)

2. ผลกระทบต่อโรงพยาบาล คือทำให้รับผู้ป่วยได้จำนวนน้อยลง เพราะผู้ป่วยต้องอยู่ในโรงพยาบาลนานขึ้น เกิดปัญหาการต่อคิวในโรงพยาบาลมากขึ้น ทำให้ขั้นตอนในการรักษาพยาบาลยุ่งยากขึ้น จะต้องมีการศึกษาค้นคว้าหากรรมวิธีควบคุมและกำจัดเชื้อโรคแต่ละชนิดที่มีมิติด้านทฤษฎี ต้องใช้บุคลากรและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับงบประมาณทั้งสิ้น

3. ผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อจากการสัมผัสโดยตรงและถ้าเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเกิดการติดเชื้อโรค จะทำให้การรักษาพยาบาลยากขึ้น เพราะเชื้อโรคต่อฮา

4. ผลกระทบต่อชุมชน มีการแพร่เชื้อโรคเข้าสู่ชุมชน และเชื้อโรคคือยาจะทำให้ต้องใช้ยาปฏิชีวนะที่ราคาแพงเป็นภาระแก่รัฐบาล

การติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลแตกต่างกันตามชนิด และขนาดของโรงพยาบาล ซึ่งโรงพยาบาลที่รับผู้ป่วยเรื้อรังจะมีอัตราการติดเชื้อโรคสูงกว่าในโรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่มีจำนวนเตียงมาก จะมีอัตราการติดเชื้อโรคสูงกว่าโรงพยาบาลขนาดเล็กที่มีจำนวนเตียงน้อย (วรรณวิไล จันทราภา และกันธา กาจนบุรานนท์ 2529: 452) โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไปจะให้บริการด้านการรักษาพยาบาลประมาณร้อยละ 75 ของงานทั้งหมด ส่วนงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคมียังร้อยละ 25 เท่านั้น ซึ่งต่างจากโรงพยาบาลชุมชนที่ให้บริการงานรักษาพยาบาลและงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคร้อยละ 50 เท่าๆกัน ซึ่งงานด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค เป็นงานที่ต้องออกให้บริการในชุมชนมากกว่าการจัดบริการในสถานพยาบาล ลักษณะนี้เองทำให้โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปมีผู้รับบริการเป็นจำนวนมาก ดังนั้นโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไปจึงเป็นแหล่งรวมของประชาชนที่มีสุขภาพดีและเจ็บป่วย ผู้ให้บริการเครื่องมือ เครื่องใช้ เวชภัณฑ์ และมีการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย ตลอดจนเชื้อโรคมามากมายหลายชนิด จึงทำให้เกิดความไม่สมดุลย์ขององค์ประกอบทางระบาดวิทยา ได้แก่ เชื้อโรค (Agent) คนหรือชุมชน (Host) และสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล (Hospital environment) จนเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลในที่สุด (กองการพยาบาล 2531: 1) ปริมาณของเชื้อโรคในหอผู้ป่วยยิ่งสูงมากเท่าไร ย่อมมีอันตรายต่อสุขภาพผู้ป่วย และเจ้าหน้าที่มากเท่านั้น ดังนั้นการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย จึงเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกระดับที่ต้องตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญอย่างสม่ำเสมอ และถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของพยาบาลที่จะต้องป้องกันโรคแทรกซ้อนแก่ผู้ป่วย คริกตัน (Creighton 1982: 41-44) ให้ความเห็นว่า โรงพยาบาลควรรับผิดชอบในการควบคุมการติดเชื้อโรคแก่ผู้ป่วย ผู้ให้บริการ และผู้มาติดต่อกับโรงพยาบาล โดยมีนโยบายขั้นตอนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ พยาบาลควรได้รับการสอนในเทคนิควิธีการปฏิบัติโดยใช้หลักปลอดเชื้อ

ในปีงบประมาณ 2529 สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดโครงการพัฒนาบริการสาธารณสุข (พอส.) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการของโรงพยาบาลทุกระดับเพื่อพัฒนาคุณภาพบริการให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน กระทรวงสาธารณสุขได้ตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลโดยส่งเสริมให้โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไปจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อโรค โดยเน้นที่จะให้บริการอย่างรวดเร็ว ถูกต้องปลอดภัย และให้ผู้ป่วยเสียเวลาในการรักษาพยาบาลในสถานบริการน้อยที่สุด

การดำเนินงานควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย จะต้องได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ตลอดจนทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาลทั้งหมด ดังนั้นพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยจึงเป็นผู้บริหารระดับล่างที่ใกล้ชิดกับบุคลากรพยาบาลผู้ให้บริการแก่ผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง จึงเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผลการดูแลรักษาผู้ป่วยที่ได้รับ ประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้สูงก็ด้วยการใช้บุคลากรทรัพยากรอื่นๆ และระบบงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นหัวหน้างานหอผู้ป่วยต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน ดังคำกล่าวของสตีเวน (Steven 1976: 9) "หัวหน้างานหอผู้ป่วยจะต้องมีความรู้ความสามารถของการพยาบาล เพื่อสามารถสอนบุคลากรให้เกิดความเชื่อถือในการเป็นผู้นำและจำเป็นต้องมีทักษะในการบริหารงาน เพื่ออำนวยความสะดวกปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดประสิทธิภาพได้"

ยาร์บรูก (Yarbrough 1984: 253-291) เสนอแนวคิดว่าการควบคุมการติดเชื้อโรคจะประสบผลสำเร็จจะต้องใช้กิจกรรมของหลักการบริหารงานในด้าน การวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน

การวางแผนงาน เป็นกิจกรรมขั้นแรกของการควบคุมการติดเชื้อโรคใช้เป็นคู่มือสำหรับบุคลากรที่มีความรับผิดชอบเพื่อนำไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นการวางแผนงาน จึงเป็นหัวใจของการทำงานจึงควรเกิดขึ้นก่อนการปฏิบัติการใดๆ หัวหน้างานหอผู้ป่วยจะต้องมีการวางแผนดำเนินการให้ครอบคลุมการควบคุมการติดเชื้อโรคในเจ้าหน้าที่ ผู้ป่วย และสิ่งแวดล้อมในหอผู้ป่วย เพราะการวางแผนงานจะทำให้มีแนวปฏิบัติและเป้าหมายของงานมีความชัดเจน มีการใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างเหมาะสมและประหยัด ทำให้การจัดการมีความคล่องตัว มีการกระจายงานสามารถติดตามควบคุมกำกับงานได้อย่างเหมาะสม สะดวกต่อการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข (กองการพยาบาล 2529: 45)

การจัดระบบงาน การควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของพยาบาล หัวหน้างานหอผู้ป่วยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงาน บทบาทที่พยาบาลควรกระทำคือการจัดระบบงาน เพราะการจัดระบบงานที่ดีจะเป็นส่วนส่งเสริมความสำเร็จของงาน ดังนั้นหัวหน้างานหอผู้ป่วยจะต้องจัดระบบงานให้ครอบคลุมการควบคุมการติดเชื้อโรคในเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องใช้ การปฏิบัติการพยาบาล และสิ่งแวดล้อมในหอผู้ป่วย

การอำนวยความสะดวก เป็นกระบวนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติตามการจัดระบบงานทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการนิเทศงาน

การควบคุมงาน ความสำเร็จและความล้มเหลวของการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับระบบการควบคุม ถ้ามีระบบการควบคุมที่ดีก็จะทำให้ทราบว่า การปฏิบัติงานได้ปฏิบัติตามในขอบเขตและให้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใด ถ้ามีปัญหาจะแก้ไขได้อย่างไร อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ทราบถึงสมรรถภาพของผู้ปฏิบัติงาน และเป็นการกระตุ้นเตือนหรือจูงใจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีขวัญกำลังใจที่ดี ฮาบรุก (Yarbrough 1984: 288) ให้ความเห็นว่า กิจกรรมการควบคุมงานนั้นเป็นการทำให้กิจกรรมของการวางแผนงาน การจัดระบบงาน และการอำนวยการ ให้ผลสมบูรณ์และเป็นกระบวนการที่จำเป็นในการประเมินผล การปฏิบัติงานการควบคุมการติดเชื้อโรค ดังนั้นเพื่อให้การควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยบรรลุผลสำเร็จ จะต้องมีการควบคุมงาน การวัดผลสำเร็จของการควบคุมโดยมีการประเมินจากอัตราการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลลดลง ความร่วมมือในการปฏิบัติตามนโยบายและขั้นตอน เทคนิควิธีต่างๆ ความพึงพอใจของบุคลากรและการวัดสมรรถภาพเปรียบเทียบกับมาตรฐาน

การพัฒนาความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์ตามหลักการของการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน ในด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคจะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหัวหน้างานหอผู้ป่วยจึงต้องมีความรู้ และประสบการณ์ เพื่อการบริหารงานหน่วยงานระบบเปิด ซึ่งได้แก่ผู้ป่วยหออายุรกรรม ศัลยกรรม สูติรีเวชกรรม และกุมารเวชกรรม ให้เอื้ออำนวยต่อการควบคุมการติดเชื้อโรคที่มีประสิทธิภาพ แต่ผลการวิจัยของอัจฉราวรรณ กาญจนันมพะ (2531: 98-99) เรื่อง "การศึกษาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคของผู้ป่วยในโรงพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข" พบว่าความรู้เรื่อง การป้องกัน และควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ ทั้งหมด อยู่ในระดับน้อย หัวหน้างานหอผู้ป่วยมีความรู้มากที่สุด ส่วนสิ่งสนับสนุนการป้องกันและการควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาล ตามรายงานของพยาบาลควบคุมโรคติดเชื้อพบว่าหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้รับสิ่งสนับสนุนในการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลอยู่ในระดับน้อย และการปฏิบัติการรักษาพยาบาลที่มีการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลของพยาบาลประจำการ อยู่ในระดับปานกลาง หัวหน้างานหอผู้ป่วยควรจะมีความรู้ความสามารถ และทักษะในด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยมากยิ่งขึ้นพอที่จะให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษาของบุคลากรพยาบาลและต้องมีทักษะในการบริหาร เพื่อที่จะสนับสนุน ให้ผู้ปฏิบัติงาน ในหน่วยงาน ทำหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยในด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงานของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยที่มีประสบการณ์และหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานต่างกัน และรวบรวมปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูล ให้ผู้บริหาร ได้ทราบ อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนางานควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย ให้มี

ประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยลดอัตราโรคติดเชื้อในโรงพยาบาลได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยจำแนกตามประเภท และหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย
3. เพื่อรวบรวมปัญหาในการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย

ปัญหาของการวิจัย

1. พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยอยู่ในระดับใด
2. กิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยตามการรายงานของตนเอง จำแนกตามประเภท และหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานแตกต่างกันหรือไม่
3. ปัญหาการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยมีอะไรบ้าง

แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย

อายุและประสบการณ์จะเกี่ยวข้องกัน คนที่มีอายุมากย่อมมีประสบการณ์มาก อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนต่างกันในเรื่องความคิด การรับรู้ ทักษะคติ และการชักจูงใจ (ปรมะ สตะเวทิน

2526: 105) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของการ์ตเนอร์ (Gardner 1987: 4112) ที่พบว่าเมื่อเวลาผ่านไปมากกว่า 1 ปี ความรู้สึกในการเป็นพยาบาลวิชาชีพลดลงไปดังนั้นประสิทธิภาพจึงส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และผลการวิจัยของพรหมภา บุญกล้า(2528: 88) เรื่อง "พฤติกรรมกรรมการบริหารและภาวะผู้นำของพยาบาลหัวหน้าฝ่ายสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในเขตภาคเหนือ" พบว่าพยาบาลหัวหน้าฝ่ายที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายต่างก็มีพฤติกรรมการบริหารงานด้านการสนับสนุนทางวิชาการ และการนิเทศติดตามผลแตกต่างกัน จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อ 1 ดังนี้

1. พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยที่มีประสิทธิภาพต่างกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อ โรคในหอผู้ป่วยแตกต่างกัน

จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความชุกของการติดเชื้อโรคโดยการเฝ้าระวังการเกิดโรค (Prevalence Survey) ในโรงพยาบาลศูนย์ภาคกลาง ระหว่างปี.ศ.2528 พบว่ามีอัตราป่วยมาก เรียงตามแผนกดังนี้ อายุรกรรม ร้อยละ 21.5 ศัลยกรรมร้อยละ 17.2 กุมารเวชกรรม ร้อยละ 14.6 และสูติรีเวชกรรมร้อยละ 12.5 (สมศักดิ์ วัฒนศรี 2529: 3) สอดคล้องกับการสำรวจการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลรามาศิบัติ ระหว่างปี 2521-2529 พบว่าหอผู้ป่วยอายุรศาสตร์มีอัตราการติดเชื้อโรคในโรงพยาบาลสูงสุดร้อยละ 13.43 หอผู้ป่วยนรีเวชพบต่ำสุดร้อยละ 5.83 (บรรจง วรรมย์ และคณะ 2530: 10-12) ซึ่งให้เห็นว่าสภาพการป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายเชื้อยังอยู่ในสภาพไม่ดี และมีความแตกต่างในแต่ละหอผู้ป่วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อ 2 ดังนี้

2. พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยที่ต่างกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อ โรคในหอผู้ป่วยแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้วิจัยมุ่งศึกษากิจกรรมการบริหารงานหอผู้ป่วยด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยเฉพาะด้าน การวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการและการควบคุมงาน

2. ประชากรที่มุ่งศึกษา คือพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย อายุรกรรม ศัลยกรรม สูติรีเวชกรรม และกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาล

ทั่วไป สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. หอผู้ป่วยศัลยกรรม หอผู้ป่วยอายุรกรรม หอผู้ป่วยสูติรีเวชกรรมและหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม ในโรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์ มีกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคตามหลักการ และวิธีการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

2. ผู้วิจัยถือว่าตัวอย่างประชากรตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรค หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วยซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวางแผนงาน หมายถึง กิจกรรมที่หัวหน้างานหอผู้ป่วยกำหนดการปฏิบัติงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย ซึ่งครอบคลุมการวางแผนการควบคุมการติดเชื้อโรคในบุคลากรทางการพยาบาล ผู้ป่วย และสิ่งแวดล้อมในหอผู้ป่วย ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมด้านการวางแผนพัฒนาสมรรถภาพเจ้าหน้าที่ เทคนิคการปฏิบัติงาน การให้สุศึกษาแก่ผู้ป่วยและญาติ การทำลายเชื้อและการทำความสะอาดของสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้

การจัดระบบงาน หมายถึง กิจกรรมที่หัวหน้างานหอผู้ป่วยได้มีการจัดระเบียบในการปฏิบัติงานเพื่อดำเนินตามแผนงาน ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมการจัดระบบการควบคุมการติดเชื้อโรคในเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ การปฏิบัติกิจการพยาบาล และสิ่งแวดล้อมในหอผู้ป่วย

การอำนวยการ หมายถึง กิจกรรมของหัวหน้างานหอผู้ป่วยเป็นผู้จัดให้มีการนำแผนที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมในด้านการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และ

การนิเทศงาน

การควบคุมงาน หมายถึง กิจกรรมที่หัวหน้างานหรือผู้ปวยใช้ตรวจสอบ กำกับงานและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย

การติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย หมายถึง การที่ผู้ป่วย ญาติ และเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์มีอาการติดเชื้อโรค ซึ่งมีสาเหตุมาจากการแพร่กระจายเชื้อโรคในตัวบุคคล ระหว่างบุคคล จากแหล่งเชื้อโรค ไปยังบุคคลและกลุ่มบุคคล

การควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย หมายถึง วิธีการปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคในตัวบุคคล ระหว่างบุคคล และจากแหล่งเชื้อโรค ไปยังบุคคลและกลุ่มบุคคล

หอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงาน หมายถึง หอผู้ป่วยสามัญที่พยาบาลหัวหน้างานปฏิบัติงานในปัจจุบัน แบ่งเป็น 4 หอผู้ป่วย คือหอผู้ป่วยอายุรกรรม ศัลยกรรม สูติรีเวชกรรม และ กุมารเวชกรรม

หอผู้ป่วยอายุรกรรม หมายถึง หอผู้ป่วยที่ให้บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องรักษาด้วยยาและรับผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิงยกเว้นหอผู้ป่วยอาการหนักอายุรกรรม

หอผู้ป่วยศัลยกรรม หมายถึง หอผู้ป่วยที่ให้บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องรักษาทำการผ่าตัด และรับผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ยกเว้นหอผู้ป่วยอาการหนักศัลยกรรม

หอผู้ป่วยสูติรีเวชกรรม หมายถึง หอผู้ป่วยที่ให้การรักษาพยาบาลแก่หญิงหลังคลอดปกติหรือได้รับการผ่าตัด ผู้ป่วยด้วยโรคเฉพาะสตรีทั่วไปและได้รับการผ่าตัด

หอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม หมายถึง หอผู้ป่วยที่ให้บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องรักษาทางยาและการทำผ่าตัด และรับผู้ป่วยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีลงมา ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ยกเว้นหอผู้ป่วยหนักกุมารเวชกรรม

ประสพการณ์ หมายถึง จำนวนปีที่ดำรงตำแหน่งพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย ซึ่งจัดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประสพการณ์ 1-5 ปี กลุ่มประสพการณ์ 6-10 ปี และกลุ่มประสพการณ์ 11 ปีขึ้นไป

ปัญหาในการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงาน หมายถึง ปัญหาในการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย ในด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน ของพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

พยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วย ได้รับทราบกิจกรรมการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย ในด้านการวางแผนงาน การจัดระบบงาน การอำนวยการ และการควบคุมงาน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการบริหารงานด้านการควบคุมการติดเชื้อโรคในหอผู้ป่วย ให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย